

تاریخ اروپا از جنگ جهانی اول تا کنون

تألیف

دکتر محمد حسن نیا - دکتر سعید نجار



جنوب

تهران ۱۳۹۶

سرشناسه: حسن نیا، محمد، ۱۳۵۴ -

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ اروپا از جنگ جهانی اول تاکنون / تالیف محمد حسن نیا، سعید نجار.
مشخصات نشر: تهران: انتشارات جنوب، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۴۸ ص.

شابک: ۲۰۰۰۰ ریال 978-600-96054-9-1

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

موضوع: اروپا -- تاریخ -- ۱۹۱۴-۱۹۹۹م.

موضوع: Europe -- Histroy -- 1914-1999

موضوع: اروپا -- تاریخ -- قرن ۲۰م.

موضوع: Europe -- Histroy -- 20th century

شناسه افزوده: نجار، سعید

ردیف بایگ: D ۵۲۴/۴۲۴ ح ۱۳۹۶

رده دیویی: ۹۱۴/۰۳۲

شماره شابک: ۴۸۱۸۳۱



انتشارات جنوب

نشانی انتشارات: استان تهران - تهران - خیابان رودکی - کوچه شهید قاسم وثوق -

پلاک ۴۷ - واحد ۸، تلفن: ۰۲۱۶۶۵۹۰۲۵



مؤلف: دکتر محمد حسن نیا، دکتر سعید نجار

ویراستار: شهناز آذرخور، فاطمه نجفی

صفحه آرا: فاطمه نجفی

ناشر: انتشارات جنوب

چاپ و صحافی: قشقایی

چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: 978-600-96054-9-1

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است.
هرکسی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه
نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

پیش گفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۱
فصل اول: چگونگی آغاز دوره صلح مسلح در تاریخ اروپا.....	۱۳
چگونگی آغاز دوره صلح مسلح در تاریخ اروپا.....	۱۵
کشمکش دولت‌های اروپا در دوره صلح مسلح.....	۱۷
مناطق بحران خیز و اختلاف برانگیز در اروپا.....	۱۸
رقابت‌های مستعمراتی میان دول اروپایی.....	۱۹
فصل دوم: مناطق بحران خیز در سال‌های قبل از جنگ جهانی اول (۱۹۰۵-۱۹۱۴).....	۲۳
مناطق بحران خیز جهان در سال‌های قبل از جنگ جهانی اول (۱۹۰۵-۱۹۱۴).....	۲۵
بحران‌های شمال آفریقا و شرق دور.....	۲۵
بحران‌های بالکان و علل آن‌ها.....	۲۸
فصل سوم: چگونگی دسته بندی دول قبل از جنگ جهانی اول.....	۳۳
اتحاد امپراتوران سه گانه و اتحاد مثلث.....	۳۵
روسیه، فرانسه و انگلیس از رقابت تا اتحاد و تشکیل اتفاق مثلث.....	۳۷
قراردادهای ۱۹۰۵ و ۱۹۰۷ و تشکیل اتفاق مثلث.....	۳۹
فصل چهارم: چگونگی آغاز جنگ جهانی اول و گسترش آن.....	۴۱
چگونگی آغاز جنگ جهانی اول و گسترش آن.....	۴۳
جنگ جهانی اول در اروپا.....	۴۴
مراحل نهایی جنگ و پیروزی متفقین در سال ۱۹۱۸.....	۵۱
جنگ جهانی اول در شرق دور.....	۵۳
جنگ جهانی اول در خاورمیانه.....	۵۴

۶۱	فصل پنجم: نتایج جنگ جهانی اول
۶۳	نتایج جنگ جهانی اول
۶۴	کنفرانس ورسای و معاهدات جانبی آن
۶۶	معاهده‌های جانبی پس از جنگ جهانی اول
۶۸	جامعه ملل متحد
۶۹	قرارداد سایکس پیکو و سرنوشت امپراتوری عثمانی
۷۰	موضع ژاپن و آمریکا در شرق دور
۷۲	وضعیت دولت‌های غالب و مغلوب پس از جنگ جهانی اول
۷۹	فصل ششم: بحران در دولت‌های اروپایی (بحران‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی)
۸۱	بحران در دولت‌های اروپایی (بحران‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی)
۸۶	پیدایش فاشیسم در اروپا
۹۳	جمهوری وایمار و اقدامات آن
۹۷	مسئله کمونیسم در شرقی و اروپا
۱۰۶	بالکانیزاسیون اروپای شرقی
۱۰۹	کشورهای قرنطینه
۱۱۳	کمیترون
۱۱۶	پیمان‌های راپالو و لوکارنو
۱۱۸	مسئله غرامات و وام‌های دوران جنگ
۱۲۱	فصل هفتم: پیروزی نازی‌ها در آلمان و تشکیل ضد کمیترون
۱۲۳	پیروزی نازی‌ها در آلمان و تشکیل ضد کمیترون
۱۳۰	سیاست داخلی و خارجی آلمان نازی
۱۴۱	الحاق (آنشلوس) اتریش به آلمان
۱۴۴	کنفرانس مونیخ
۱۴۶	معاهده دوستی آلمان و شوروی
۱۵۱	فصل هشتم: آغاز جنگ جهانی دوم و چگونگی گسترش آن
۱۵۳	آغاز جنگ جهانی دوم و چگونگی گسترش آن
۱۵۹	پیروزی آلمان و ایتالیا در اروپا

۱۶۸		آغاز جنگ دول محور با شوروی
۱۷۲		جنگ ژاپن و آمریکا در شرق دور
۱۸۱		خاورمیانه و شمال آفریقا در جریان جنگ جهانی دوم
۱۹۱		فصل نهم: نتایج جنگ جهانی دوم و پیروزی نهایی متفقین
۱۹۱		نتایج جنگ جهانی دوم و پیروزی نهایی متفقین
۱۹۶		کنفرانس‌های دوران جنگ جهانی دوم
۲۰۵		ضایعات و ویرانی‌های جنگ جهانی دوم
۲۰۷		سازمان ملل و دیگر سازمان‌های منطقه‌ای و جهانی
۲۱۴		دو قطبی شدن جهان و ایجاد پیمان‌های نظامی
۲۲۳		فصل دهم: جنگ سرد و پایان‌های آن
۲۲۵		جنگ سرد و بحران‌های آن
۲۳۷		مسائل منطقه‌ای (خاورمیانه، شاخ، یقا...) و بین‌الملل پس از جنگ
۲۴۵		منابع

پیش گفتار

جنگ جهانی اول پیامد رقابت قدرت‌های بزرگ دنیا در سال‌های پیش از آن بود. دورانی که منتهی به جنگ جهانی اول می‌شود، به دوران صلح مسلح معروف است که در آن قدرت‌های بزرگ آن زمان جهان در حالی که در حالت صلح به سر می‌بردند، به مسلح کردن خود نیز مشغول بودند. در این بین قدرت اقتصادی آلمان در سال‌های پیش از جنگ جهانی اول بیشتر می‌شد و خواستار داشتن سلطنت در جهان برای تهیه مواد اولیه صنعتی و بازار مصرف بود، همین توسعه قدرت آلمان باعث رقابت با فرانسه و انگلیس، که بزرگترین مستعمرات آن روز دنیا را در اختیار داشتند، شد.

قدرت‌گیری آلمان یکی از عوامل جنگ جهانی بود، عوامل دیگری نظیر بحران‌های بالکان، بحران‌های شمال آفریقا و خاورمیانه، که امپراتوری عثمانی و روسیه نیز در آن درگیر بودند، دنیا را به سوی جنگ جهانی اول کشاند و این جنگ خنما را، که اثرات بسیار مهیبی بر اقتصاد، سیاست، فرهنگ داشت و موجی از فقر، بیکاری و مهاجرت را بر دنیا تحمیل کرد. در این نوشتار، که تاریخ اروپا را از جنگ جهانی اول تا کنون در بر می‌گیرد، تلاش شده است تحولات جهان در سال‌های یاد شده با استفاده از منابع معتبر تاریخی مورد بررسی قرار گیرد و در بسیاری از موارد می‌تواند یک منبع برای دانشجویان رشته تاریخ باشد.

تحولات جهان پس از جنگ جهانی و استقلال ملت‌ها در مستعمرات، که به مرور اتفاق افتاد، به قدری سریع بود که بشریت دو دهه بعد شاهد شکل‌گیری جنگ جهانی دوم با شدت و حدت بیشتر بود، که ریشه‌های آن به عملکرد دول متفق در جنگ جهانی اول و مرزبندی‌های جغرافیایی بر می‌گشت. اثرات جنگ جهانی دوم به مراتب بیشتر از جنگ جهانی اول، از نظر تعداد کشتارها و وسعت تخریب بود و بعد از آن، مردم جهان شاهد دوره جنگ سرد و شکل‌گیری بلوک‌های قدرت، سازمان‌های نظامی و اقتصادی، مسئله مستعمرات، رقابت‌های

تسلیماتی، تشکیل سازمان ملل و غیره بودند، که در این کتاب به تمامی این موارد پرداخته شده است. انگیزه‌ای که باعث تألیف این کتاب شد، این بود که دانشجویان رشته تاریخ کتابی مستقل با سرفصل‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در زمینه تاریخ اروپا در اختیار داشته باشند. بنابراین، نویسندگان این کتاب بر آن شدند که تحولات اروپا را در سال‌های یاد شده در دو جلد به رشته تحریر درآورند تا مورد استفاده جامعه علمی و دانشگاهی کشور قرار گیرد. در این مقام بر خود لازم می‌دانیم که از سرکار خانم فاطمه نجفی از پژوهشگران فعال تاریخ ایران و تاریخ خلیج فارس، که ویراستاری ادبی و علمی و صفحه‌آرایی این کتاب را بر عهده داشته و سرکار خانم شهناز آذر خور ویراستار دیگر اثر، سرکار خانم آنیتا رجبی پور طراح جلد این کتاب و سرکار خانم محبوبه شرفائی که نمونه خوانی کتاب را بر عهده داشتند، کمال تشکر را بنماییم و امید داریم شاهد تألیفات بیشتری در زمینه تاریخ اروپا از سوی محققین ایرانی در سال‌های آینده باشیم.

مقدمه

حوادث جهان در سده بیستم و رقابت‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بین دولت‌های قدرتمند، جهان را به سری جنگی تمام عیار پیش برد. ریشه‌های جنگ جهانی اول را باید در رقابت‌های استعماری سده نوزدهم میلادی و شکل‌گیری ناسیونالیسم افراطی در کشورها از یک‌سو و ایجاد امپراتوری‌های قدرتمند از سوی دیگر جستجو کرد. کشورهایی چون روسیه، انگلیس و فرانسه، که مستعمرات زیادی در کره زمین داشتند، ضرر نبودند منافع خود را با آلمان، که قدرت نوظهور اقتصادی در اروپا بود، تقسیم کنند. آلمان نیز با داشتن منابع اقتصادی و تکنولوژی پیشرفته آن زمان در پی دسترسی به بازار فروش و تهیه مواد خام برای صنعت نوظهور خود بود، لذا قدرت‌گیری تدریجی آلمان زمینه‌های ایجاد یک جنگ خانمان‌سوز را فراهم کرد. روسیه و انگلیس نیز که رقابت اقتصادی و سیاسی تنگاتنگی در آسیا و اروپا داشتند، زمینه‌های آغازین جنگ را ایجاد کردند و تا زمانی که خطر آلمان را حس نکردند، حاضر نبودند از رقابت‌های خود دست بکشند.

در هر صورت، جنگ جهانی اول از حوادث مهم و تأثیرگذار سده بیستم در تحولات جهانی است و تاریخ اروپا و جهان، استقلال کشورها، اقتصاد جهانی، تحولات اجتماعی و فرهنگی و اجتماعی را به شدت تحت تأثیر قرار داد. آلمان و آمریکا دو کشوری بودند که از جنگ جهانی اول بیشترین تأثیر را پذیرفتند. آلمان، در ابتدای سده بیستم با توجه به نفوذ اقتصادی در اروپا و سایر مناطق جهان و به دلیل اینکه مستعمرات و بازار فروشی در رقابت با انگلیس و فرانسه به دست نیآورده بود، از بنیان جنگ جهانی اول بود. این کشور پس از جنگ به ویرانه‌ای تبدیل شد و معاهده صلح ورسای آلمان را به یک کشور درجه دوم در اروپا تبدیل کرد و آمریکا، که پس از ورود به جنگ جهانی اول بیشترین معروفیت را در بین کشورهای جهان پیدا کرد، توانست با توجه به دور بودن از میدان جنگ، اقتصاد خود را شکوفا کرده و با پرداخت وام و کمک‌های مالی به کشورهای اروپایی، آن‌ها را وابسته اقتصادی به خود کند.

انگلیس و فرانسه نیز اگرچه پیروز جنگ جهانی اول بودند، در اثر جنگ اقتصادشان ضربات زیادی را متحمل شد و این عامل کنترل دقیق بر مستعمراتشان را با مشکل مواجه کرد. در نتیجه، با شکل‌گیری حس خودآگاهی در بین مردم مستعمرات این کشورها، از این پس شاهد استقلال‌خواهی مستعمرات و قیام آن‌ها برای استقلال کشورشان هستیم. پس از جنگ جهانی امپراتوری‌های اتریش، روسیه تزاری و عثمانی فرو پاشیدند و از فروپاشی این امپراتوری‌ها کشورهای جدیدی در مناطق مختلف جهان شکل گرفتند. این موارد تنها گوشه‌ای از تأثیر جنگ جهانی اول بر عرصه‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی جهان است که در این نوشتار به آن پرداخته می‌شود. به دنبال آن جنگ جهانی دوم و تأثیرات فراگیر آن بر تحولات مختلف جهانی به بحث و بررسی گذاشته می‌شود و تاریخ اروپا پس از جنگ جهانی اول تاکنون مورد واکاوی قرار می‌گیرد. هدف از تألیف این کتاب مطالعه و بررسی تحولات اروپا در قرن بیستم، دسته‌بندی‌های این دوره، مطالعه انتقادی بحران‌های جهانی در قرن بیستم، ریشه‌های اقتصادی جنگ‌های قرن بیستم و مطالعه تحولات فکری و اقتصادی جهان در سده بیستم میلادی است.